

Список використаних джерел:

1. Сергієнко Н.А. Взаємодія виконавця та працівників поліції у процесі виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) / Н.А. Сергієнко // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 2. – С. 55–61.
2. Юридична психологія : [підручник] / Д.О. Александров, В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко та ін. ; за заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. – К. : КНТ, 2007. – 360 с.
3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 2 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1403-19>.
4. Аналітична довідка за результатами проведеного опитування працівників Управління державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Полтавській області.
5. Дулов А.В. Судебная психология : [учебное пособие] / А.В. Дулов. – 2-е изд., испр. и доп. – Минск : Вышэйшая школа, 1975. – 464 с.
6. Шаповалова І. Юрико-психологічна характеристика професійної діяльності працівників органів державної виконавчої служби / І. Шаповалова // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 4. – С. 67–72.
7. Волков А.М. Деятельность : структура и регуляция : [учебное пособие] / А.М. Волков, Ю.В. Микадзе, Г.Н. Солнцева. – М. : МГУ, 1987. – 216 с.
8. Юридична психологія : [підручник для студ. юрид. вищ. навч. закл. і фак.] / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєв та ін. ; за заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 1999. – 352 с.
9. Про виконавче провадження : Закон України від 2 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

УДК 340

ФРИЦЬКИЙ Ю.О.

СУТНІСТЬ ВЛАДИ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

На основі аналізу класичних творів представників наукової думки багатьох древньогрецьких і римських філософів, юристів, учених розглядаються та аналізуються їх різноманітні погляди й підходи щодо сутності влади. Є певні підстави вважати, що вихідним елементом будь-якої організації соціального життя є насамперед державна влада. Що ж стосується складників цієї влади, то в юридичній і філософській науці спостерігаються також різні погляди із цього питання.

Ключові слова: *влада, категорія, сутність влади, теорія влади, концепція влади, політична, державна влада.*

На основе анализа классических произведений представителей научной мысли многих древнегреческих и римских философов, юристов, ученых рассматриваются и анализируются их различные взгляды и подходы относительно сущности власти. Есть определенные основания считать, что исходным элементом всякой организации социальной жизни является, прежде всего, государственная власть. Что же касается составляющих этой власти, то в юридической и философской науке наблюдаются также различные взгляды по этому вопросу.

Ключевые слова: *власть, категория, сущность власти, теория власти, концепция власти, политическая, государственная власть.*

© ФРИЦЬКИЙ Ю.О. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін (Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»)

On the basis of the analysis of classical works by representatives of the scientific thought of many ancient Greek and Roman philosophers, lawyers, scientists, their various views and approaches regarding the essence of power are examined and analyzed. There are some reasons to believe that the source of all kinds of organization of social life is, above all, state power. As for the constituent parts of this power, the legal and philosophical sciences also have different views on this issue.

Key words: *power; category, essence of power, theory of power, concept of power, political, state power.*

Вступ. З метою всебічного й ґрунтовного висвітлення змісту сутності державної влади та співвідношення з політичною владою вважаємо за доцільне, з огляду на загальнометодологічні засади, з'ясувати спочатку сутність влади загалом, а саме як загальнофілософської категорії, і на підставі цього виявити характерні риси державної влади.

Питання влади перебували в центрі уваги письменників-утопістів, французьких енциклопедистів і філософів Г. Гроція, Б. Спінози, Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Канта, Й.Г. Фіхте, Г. Гегеля. Серед їхніх праць варто особливо виділити «Політичний трактат» Б. Спінози, «Про дух законів» Ш.-Л. Монтеск'є, «Про суспільний договір» Ж.-Ж. Руссо, «Метафізичні начала вчення про право» І. Канта, «Основи природного права» Й.Г. Фіхте, «Філософію права» Г. Гегеля. Досить великий інтерес викликають концепції влади, які здобули узагальнену назву «теорія громадянського договору», представниками яких були Т. Гоббс (1588–1679 рр.), Дж. Локк (1632–1704 рр.), Ж.-Ж. Руссо (1712–1788 рр.).

Проте, можливо, першою спробою з'ясування феномена влади була теологічна концепція (або теорія божественного походження влади), що виникла в VI – XIII ст., згідно з якою ідея влади існувала завжди та мала надприродне походження. Апостол Павло говорив: «Всяка душа да буде покорна вищим властям. Немає влади не від Бога, існуючи ж влади від Бога встановлені. Тому ті, хто противляється владі, противляється Божим установам, а ті, хто противляється, самі накликають на себе осудження» [1, с. 131].

Постановка завдання. Метою статті є здійснення правового аналізу сутності влади як філософсько-правової категорії.

Результати дослідження. Католицький богослов Фома Аквінський у працях «Сума теології» та «Про правління государів» стверджував, що держава є частиною універсального порядку, творцем і правителем якої є Бог, а закони держави є специфічними установами, що відповідають вимогам божественного порядку. Владою, яка приводить у дію ці закони, є сила, джерело якої перебуває в божестві [2, с. 823–826].

Божественну волю як джерело влади досліджували також мислителі Київської Русі (Іларіон, Володимир Мономах та інші), представник ідеології епохи пізнього середньовіччя Йосиф Волоський, Іван Санін, Іван Пересвятов (XVI ст.), Максим Грек (Михайло Триволіс, жив у Росії в 1518–1556 рр.) [3, с. 180]. Відповідно до його вчення, основою якого було законодавство Юстиніана (передмова до 6-ї новели), обґрунтовувалась ідея гармонії духовної та світської влади, згідно з якою на чолі управління повинні стояти дві влади, перша з яких покликана влаштувати справи божественні, а друга – справи людські. А засновник Києво-Могилянської академії митрополит Петро Могила у творі «Учительне Євангеліє» (1687 р.) вказував, що світська влада не завжди співпадає з божественною, а тому не може втручатись у справи церкви [4, с. 301–302].

Оцінюючи загалом теологічну теорію влади, можна зробити висновок, що вона мала певне позитивне значення в розвитку вчення про владу. Надаючи владі божественного ореолу, ця теорія водночас піднімала її престиж, суворо засуджувала злочинність, сприяла утвердженню в суспільстві загальнолюдських цінностей.

У філософській, політичній і юридичній науці періоду XIX – XX ст. існували різні підходи до визначення сутності влади.

Вважалося, що згідно з природно-правовою теорією влада встановлюється народом на підставі природного права, яке належить лише йому. Із цього виводилось право народу контролювати діяльність органів державної влади. Психологічна теорія права виходила з того, що влада належить політикам, які повинні здійснювати керівництво державою й суспільством. Вважалося також, що влада – це взагалі повноваження діяти власними силами або спрямовувати сили інших до певної мети.

Так, Т. Гоббс вважав, що держава виникла на підставі громадського договору з природного додержавного існування, коли люди жили розрізнено та перебували в стані «війни всіх проти всіх», а держава виникла для забезпечення загального миру й безпеки.

На підставі громадського договору громадяни добровільно обмежили свою свободу, а на государя була покладена функція охорони миру та благодіяння. Блага народу – вищий закон держави. Із цього робиться висновок про необхідність встановлення влади, яка розділяється на законодавчу, виконавчу (до якої включається також судова) і федеративну (зовнішніх відносин). Метою влади він вважав право видавати закони та застосовувати силу для їх виконання.

Ж.-Ж. Руссо визначав громадський договір як теоретично необхідний стан людства, яке здійснює народний суверенітет і фактичну рівність шляхом підпорядкування загальній владі, що виражає об'єктивні інтереси народу.

Основний принцип політичної системи – реалізація безпосередньої демократії через республіканську державу, яка управляє системою законів, що приймаються зборами всіх громадян [5, с. 210].

Узагальнюючи ці теорії походження влади, можна зробити висновок про те, що влада існує, з одного боку, тому, що без неї починається боротьба всіх з усіма, а з іншого – самі люди дають згоду на владу, на керівництво ними.

Особливо варто відзначити твір «Государ» Н. Макіавеллі, який зазначав, що влада є важливим «винаходом» людства для приборкання стихійних сил суспільства і його громадян та утвердження в суспільстві розумних начал, розумного співіснування людей із різними інтересами й цілями в житті. Відкидаючи морально-релігійні засади влади, Н. Макіавеллі зазначав, що влада виявляє себе в двох основних типах – владі, що стихійно склалася завдяки грубій силі, та розумній, організуючій владі [6, с. 331].

Досить привабливим для з'ясування сутності влади є філософський підхід, який включає в себе такі положення:

- влада – категорія суспільна, це вольове відношення між людьми;
- витоки влади лежать в умовах матеріального життя суспільства, у системі його економічних відносин політична влада є особливою різновидністю влади, одним із її найбільш важливих елементів;
- сутність політичної влади становить пануюча влада того чи іншого класу або соціальної групи;
- ядром політичної влади є державна влада, певним чином організована й закріплена в правових та інших соціальних нормах [7, с. 25].

Згадані положення в суспільстві складають функціональну характеристику влади. Що стосується структурного аналізу влади, то він виявляється в таких аспектах: соціальному (влада – силове відношення, яке виражає реальне домінування), психологічному (влада – відношення лідерства, за якого виділяється вища та ведена сторони, суб'єкт та об'єкт влади), гносеологічному (основою влади є знання та воля), організаційному (влада – ресурс, який виявляється в порядку, рівні організації, організованості та регламентації життя за всіма параметрами), політичному (влада – спосіб здійснення впливу, підпорядкування, примусу згідно з фактичним балансом сил у суспільстві, спрямованим на збереження існуючого положення речей або їх зміну) [8, с. 27].

Теоретичні проблеми влади досліджували також українські й російські вчені О.С. Алексєєв, В.М. Гессен, О.Д. Градовський, О.О. Жилін, Ф.Ф. Кокошкін, Я.М. Магизінер, В.А. Незабитовський, К.П. Победоносцев, М.І. Палієнко, Ф.В. Тарановський та інші.

Так, ще в 1860 р. професор Київського університету Святого Володимира В.А. Незабитовський, аналізуючи елементи держави, порівнював владу держави над річчю в цивільному праві (*dominium*), вважаючи, що територію населяють люди, а влада поширюється на них (*imperium*). Територія є просторовою межею влади держави [9, с. 60].

О.Д. Градовський, випускник Харківського університету, професор Санкт-Петербурзького університету та імператорського Олександрійського ліцею, у працях «Основи російського державного права» (1875–1883 рр.), «Держава і право найважливіших європейських держав» (1886 р.) писав, що влада заснована на примусі, оскільки вона є першим та основним елементом кожної держави. Тобто під поняттям влади він розумів «ідеальну могутність держави, ідею державного абсолютизму незалежно від тієї чи іншої форми». Уявити державу без влади рівнозначно анархії. Вона – могутній авторитет у суспільстві. Абсолютна її могутність поширюється на все без винятку та потребує повного підпорядкування собі.

Держава є не лише втіленням загальнонаціональної влади, а й представником народної сили. Сила ж є необхідною умовою для прояву прав, а кращим доказом непридатності будь-якого права є його безсилля.

Значення держави, таким чином, полягає саме в тому, що вона є вищим вираженням влади та головним представником сили, людина бачить у ній останню межу будь-якого авторитету. Однак якщо влада й сила належать до державної діяльності, то вони жодним чином не визначають її характер.

Разом із розвитком влади в суспільстві з'являються норми, правила, що визначають відносини правителів і підлеглих [10, с. 8–19]. Відомий юрист і державний діяч К.П. Победоносцев вважав, що владі належить перше й останнє слово – альфа та омега в справах людської діяльності. Перша умова влади – віра в себе, у своє призначення. Благо влади, коли ця віра зливається з моральною відповідальністю. Біда влади, коли вона відокремлюється від цього; тоді починається падіння влади [11, с. 101].

Російський правознавець О.С. Алексєєв ознакою держави вважав верховну владу, характеризуючи її як штучно організовану вольову силу, пристосовану до охорони примусового порядку в межах держави. Ця влада є суверенною, тобто вищою, яка не обмежена в тому значенні, що лише вона охороняє примусовий порядок у межах держави. Водночас учений доводив, що влада за своєю сутністю є обмеженою. Юридичні норми, які створюють державу, одночасно обмежують і зв'язують владу таким чином, що влада державних органів заснована на праві та правом пов'язана [12, с. 146].

Російський юрист, доктор державного права, професор Санкт-Петербурзького університету М.М. Коркунов та професор Київського, а згодом Санкт-Петербурзького та Варшавського університетів Л.Й. Петражицький зводили сутність влади до психологічного впливу суб'єкта, який здійснював владу, був владносієм, на іншого, який у цьому власному відношенні виступав як об'єкт владного впливу [13, с. 240].

Український правознавець, академік Всеукраїнської академії наук М.І. Палієнко вважав, що влада, проте, є не фактичними відносинами панування, а правовим, певним чином організованим владарюванням. Носієм же, або суб'єктом, єдиної правової влади щодо всіх осіб і союзів у межах державної території є сама держава як юридично організоване ціле, як «юридична моральна особа з єдиною юридично організованою волею та владою» [14, с. 389–390].

На підставі визначення держави як вираження юридичних відносин М.М. Коркунов вважав необхідними елементами кожної держави владу, територію, населення. На його думку, влада, владарювання загалом є розпорядженням певною силою. Тому він виділяв у загальному понятті влади три елементи: наявність сили, можливість розпоряджатись нею та суб'єкта, який безпосередньо розпоряджається нею. Згідно із цим він зазначав, що владарювання передбачає усвідомлення не з активного боку владарюючого, а з пасивного – з боку підвладного. Тому влада є силою, зумовленою не волею владарюючого, а усвідомленням підвладного [15, с. 26].

Вважаємо, що можна погодитись із цим твердженням ученого, оскільки бачимо тут поняття фактичної залежності людей один від одного.

Відомий російський правознавець, професор М.І. Лазаревський під час визначення сутності держави виділяв такі її ознаки: держава є суспільним союзом, суспільною організацією; у цій організації існує влада одних членів над іншими; безпосередня участь у такій організації є примусовою. Ця організація є владою самостійною, вищою, жодній іншій не підпорядковану.

Водночас він не погоджувався з популярним серед німецьких і російських учених XIX ст. висновком про те, що держава має три елементи (владу, населення та територію). На його думку, зв'язок із певною територією є істотною ознакою сучасної держави загалом. Проте існували також держави, не пов'язані з територією (наприклад, у Стародавній Греції поняття держави було пов'язане з громадянами, а не з територією). М.І. Лазаревський визначав також учення про народ і владу як про юридичні елементи держави [16, с. 47].

У другій половині XIX – на початку XX ст. проблемам політики, держави й влади велику увагу приділяли також українські вчені та громадські діячі М.І. Костомаров, Т.Г. Шевченко, М.Ф. Владимирський-Буданов, В.К. Винниченко та інші. Одним із найбільш видатних дослідників влади є Б. Рассел, монографія якого «Power» (1938 р.) донині не перекладена російською та українською мовами.

Б. Рассел розглядає структуру влади, її мотиви, характеристики індивідуальних і колективних носіїв організації форм здійснення. Він досліджує філософські, політичні, економічні, етичні та юридичні умови функціонування владних відносин. Учений вважає, що влада – кіль-

кісне поняття, суб'єкт володіє більшою владою, ніж об'єкт, якщо суб'єкт досягає більшості результатів, а об'єкт – меншості. На відмінну від більшості дослідників, згаданим автором влада розуміється як властивість дій і не пов'язується з примусом.

Водночас Б. Рассел попереджував, що існує також найбільш загрозлива форма, зокрема, індивідуальної влади – тіньова: влада підлабузників, інтриганів та осіб, які стоять у тіні, проте зосереджують у своїх руках усі нитки управління.

Окремі положення вчення Б. Рассела надзвичайно актуальні для характеристики влади в Україні в сучасний період, коли багато зусиль спрямовано на обґрунтування положення про існування в країні істинної демократії, що не відповідає дійсності, і водночас замовчується факт, що впродовж багатьох років у державі використовувалася згадана вченим індивідуальна форма влади [17, с. 56–57].

У період панування в науці марксистсько-ленінської методології щодо проблеми влади, з одного боку, є певний вакуум щодо врахування постулатів світової науки із цього питання, з іншого – вони безумовно позначились на розробленні цього питання. Зауважимо, що радянська наука державного права взагалі не досліджувала сутність влади. Усі підручники з радянського державного права навіть не містили розділу, який би торкався цієї важливої проблеми.

Виняток становить праця А.І. Лепешкіна, який із позиції марксистсько-ленінського вчення досліджував окремі питання влади. Зокрема, він вважав, що влада – це організоване панування класу, який здійснює державне керівництво суспільством (диктатуру) переважно через державний апарат. На підставі такого визначення автор робив висновок, що без влади робітничий клас не в змозі виконати до кінця свою історичну роль – забезпечити побудову комунізму.

Найважливішими принципами радянської влади А.І. Лепешкін вважав союз робітничого класу із селянством, суверенність, керівну роль КПРС, інтернаціоналізм і принцип національної суверенності, єдність влади [18, с. 245–289].

З огляду на це доцільно проаналізувати погляди українських учених щодо з'ясування згаданих проблем. Так, сучасний словник російської мови подає таке визначення влади: «1) це право та можливість розпоряджатися ким-небудь або чим-небудь, підкоряти своїй волі; 2) політичне панування, державне управління та його органи» [19, с. 74].

У «Радянському енциклопедичному словнику» надавалося таке визначення влади: «Влада в загальному смислі – це спроможність і можливість робити певний вплив на діяльність, поведінку людей за допомогою певних засобів – волі, авторитету, права, насильства (родинного, державного, економічного та іншого); політичне панування, система державних органів» [20, с. 232].

В «Українській радянській енциклопедії» поняття влади розумілось як цілеспрямований вплив класу, групи або людей (носіїв влади) за допомогою певних засобів (знаряддя влади) на підвладних (класи, групи, особу), унаслідок чого підвладна сторона змушена виконувати волю носія влади [21, с. 331].

Подібне визначення міститься в енциклопедичному словнику з конституційного права. Під владою розуміється можливість управляти, командувати, розпоряджатись людьми, матеріальними об'єктами, територіями. Здійснюється шляхом авторитету, слова, акту, дії, у тому числі примусу [22, с. 94].

Вдало, на наше переконання, визначення влади здійснив Ю.С. Шемчушенко. Він зазначив, що влада – багатогранне суспільно-політичне й правове поняття. Існують різноманітні його визначення, зокрема:

- відносини між людьми, коли одні командують, а інші підкоряються;
- здатність досягти поставленої мети;
- спроможність соціально-політичної системи забезпечувати виконання прийнятих нею рішень;
- спосіб самоорганізації людської спільноти, заснованої на розподілі функцій управління та виконання;
- можливість і здатність проводити свою волю.

Влада завжди передбачає взаємодію її агентів, що ґрунтується на підлеглих одному іншому. Якщо така підлеглисть відсутня, немає й влади. Ця властивість (взаємодія) є характерною для визначення структури влади, тобто її елементів: суб'єкта (особа або орган (організація), які наділені правом розпоряджатися), об'єкта (особа або орган (організація), до яких звернене розпорядження та які зобов'язані його виконувати), правових та інших умов і засобів взаємодії суб'єктів та об'єктів влади [23, с. 489–490].

Водночас не можна погодитись із твердженням про те, що влада – це вольове відношення між людьми, у якому ті, хто має владу, визначають, використовуючи різні засоби й методи, програму поведінки підвладних осіб, що це реальна можливість здійснення своєї волі в соціальному житті суспільства, нав'язування її іншим людям, використовуючи при цьому різні засоби та методи, у тому числі примус. Із цього стає зрозумілим, що влада – це завжди двостороннє відношення, де воля носія влади у владовідношеннях здійснюється через підпорядкування підвладного. У суспільстві влада необхідна, тому що з її допомогою забезпечується нормальне функціонування всіх соціальних суб'єктів, вона стоїть на варті організованості та порядку, передбачає скоординованість дій різних елементів держави й суспільства.

Варто зазначити, що це визначення влади не розкриває її сутність, оскільки зводить її лише до сили, на підставі якої виникають суб'єкти – носії влади та підвладні, тобто більшість людей.

У зв'язку із цим виникає питання: як же бути з народовладдям, виразником якого є саме підвладні, а не так звані носії влади?

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що влада в загальному сенсі – це здатність і можливість здійснювати визначальний вплив на діяльність, поведінку людей за допомогою певних засобів, волі, авторитету, насильства, сили, права, системи державних органів, громадських об'єднань тощо.

На підставі цього визначення, яке в жодному разі не претендує на вичерпну повноту, можна виділити спеціальні ознаки влади, виходячи з її багатозначності, а саме:

- спроможність, право та можливість розпоряджатись кимось або чимось;
- здійснення вирішального впливу на долі, поведінку й діяльність, звичаї та традиції людей за допомогою різних засобів (права, закону, авторитету, волі, сили, примусу);
- політичне панування над людьми, їх спільностями, угрупованнями, утворення продуманої системи державних органів;
- наявність осіб, органів, які наділені відповідними державними адміністративними повноваженнями, або володіють певним впливом, повноваженнями, визначеними законодавством, або привласнюють їх собі.

Наведені ознаки влади нерозривно пов'язані з мистецтвом влади, яке включає певний перелік засобів владної діяльності, спроможність у межах закону (а в окремих випадках і за його межами) до маневрування, погодження, компромісів, а також до поступок, утиску, впливу, розрахунку, хитрості, ухильності, бажаної користі тощо.

На сучасному етапі розвитку України у зв'язку з політико-економічними процесами, що відбуваються в суспільстві, подальше розроблення теорії влади набуває особливої актуальності, яка виявляється в необхідності створення відповідної теорії й бази даних для влади, складниками якої можуть бути насамперед самі люди, адже до влади молододі держави України постійно приходять нові люди, яким украй необхідна єдина й цілісна наука про владу, яка визначає та розкриває її зміст. Також необхідні впорядкування й систематизація всіх ідей і знань про владу, зокрема, про державний устрій. У процесі докорінної зміни всього суспільного ладу виникла нагальна необхідність генерування нових ідей у науці про владу, які вимагають свого вирішення, оскільки в перехідний період в умовах ринкової економіки і у владі, і в економіці в умовах ринку та формування нових суспільних відносин є багато загального й особливого, яке розвивається на підставі єдиних законів. В умовах побудови правової держави та громадянського суспільства, розподілу влади, утвердження цивілізованих форм у взаємовідносинах, методах владарювання необхідний пошук нових форм здійснення вказаних відносин. Також нагальною необхідністю є використання власного досвіду, досвіду інших країн, причому не лише західних і США, а й тих, які, як і Україна після розпаду СРСР, перебувають приблизно в однакових умовах (наприклад, Росії, Білорусі тощо). Водночас необхідно розумно використовувати досвід побудови владних відносин, враховуючи специфіку України, її історичні традиції, менталітет тощо. У процесі організації й функціонування влади вкрай необхідна охорона інтелектуального багатства України, водночас не відкидаючи як досвід дореволюційної України та Росії, так і знання, здобуті вітчизняними дослідниками. Потрібний перехід до нових можливостей, тобто глибоке розроблення питань не лише теорії, а й практики влади, які допоможуть як державним органам, так і населенню України зрозуміти процеси, що відбуваються в державі й суспільстві в сучасний період.

Безумовно, необхідне вивчення механізмів влади та того, яким чином вона впливає на політичне виховання людей.

Можна сперечатися щодо того, яка з ознак влади є вирішальною, якою повинна бути теорія влади в сучасний період, або ж варто виходити з того, що остання не безпредметна, функціонує в такому середовищі, як суспільство. Тому є певні підстави вважати, що вихідним елементом будь-якої організації соціального життя є насамперед державна влада. Що ж стосується складників цієї влади, то в юридичній і філософській науці спостерігаються також різні погляди із цього питання.

Висновки. Таким чином, аналізуючи сутність суспільної влади, сучасні вчені, на жаль, дуже часто концентрують увагу на загальнофілософських категоріях (таких як субстанція або відношення, діяльність чи стан, реалізація інтересів або здатність, вираження політичної активності чи захист інтересів, спроможність застосовувати силу або спрямовувати поведінку людей, можливість здійснювати волю, приймати відповідні акти тощо), не концентруючи увагу саме на юридичному аспекті дослідження такого складного феномена, як влада.

Список використаних джерел:

1. Діяння апостолів. Послання Павла до римлян [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.truechristianity.info/ua/bible/romans_ua.php.
2. Антология мировой философии : в 4 т. / редкол. : В.В. Соколов и др. – М. : Мысль, 1969–1973. – Т. 1. – Ч. 2. – 1969. – 900 с.
3. Грек М., преп. Сочинения : в 2 ч. / преп. М. Грек. – М. : Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1950–1950. – Ч. 1 : Нравоучительные сочинения. – 1950. – 250 с.
4. Історія філософії на Україні : в 3 т. / редкол. : В.І. Шинкарук та ін. – К., 1987–1987. – Т. 1 : Філософія доби феодалізму. – 1987. – 400 с.
5. Руссо Ж.-Ж. Собрание сочинений / Ж.-Ж. Руссо. – М., 1958. – 450 с.
6. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / редкол. : М.П. Бажан (гол. ред.) та ін. – 2-ге вид. – К. : Головна редакція УРЕ, 1977–1985. – Т. 2. – 1978. – 542 с.
7. Конфисахор А.Г. Психология власти / А.Г. Конфисахор. – СПб. : Питер, 2004. – 235 с.
8. Конфисахор А.Г. Психология власти / А.Г. Конфисахор. – СПб. : Питер, 2004. – 235 с.
9. Незабитовский В.А. Учения публицистов о межгосударственном владении : дисс. ... докт. юрид. наук / В.А. Незабитовский. – К., 1860. – 300 с.
10. Грабовский А.Д. Собрание сочинений : в 9 т. / А.Д. Грабовский. – СПб., 1899–1908. – Т. 1. – 1899. – 320 с.
11. Победоносцев К.П. Власть и начальство / К.П. Победоносцев. – СПб., 1881. – 275 с.
12. Алексеев А.С. Русское государственное право : [конспект лекций] / А.С. Алексеев. – 4-е изд. – М., 1891. – 180 с.
13. Коркунов Н.М. Курс государственного права / Н.М. Коркунов. – СПб., 1898. – 340 с.
14. Палиенко Н.И. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и его правовое значение / Н.И. Палиенко. – Ярославль, 1903. – 430 с.
15. Коркунов Н.М. Сравнительный очерк государственного права иностранных государств : в 2 ч. / Н.М. Коркунов. – СПб., 1890–1890. – Ч. 1. – 1890. – 340 с.
16. Лазаревский Н.И. Русское государственное право : в 2 т. / Н.И. Лазаревский. – 4-е изд. – Петроград, 1917–1918. – Т. 1 : Конституционное право. – Вып. 1. – 280 с.
17. Конфисахор А.Г. Психология власти / А.Г. Конфисахор. – СПб. : Питер, 2004. – 235 с.
18. Лепешкин А.И. Курс советского государственного права / А.И. Лепешкин. – М. : Госюриздат, 1961. – 356 с.
19. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – М. : Русский язык, 1986. – 797 с.
20. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. – М. : Советская энциклопедия, 1980. – 1600 с.
21. Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / редкол. : М.П. Бажан (гол. ред.) та ін. – 2-ге вид. – К. : Головна редакція УРЕ, 1977–1985. – Т. 2. – 1978. – 542 с.
22. Конституционное право: энциклопедический словарь / отв. ред. С.А. Авакьян. – М. : НОРМА, 2001. – 675 с.
23. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 1. – 1998. – 796 с.